

ગંગાસતીના ભજનો

સૌરાષ્ટ્રની મીરા ગંગાસતીના 52 ભજનોનો સંગ્રહ

12/28/2010

<http://aksharnaad.com>

Jignesh Adhyaru

વિક્રમ સંવત ૧૯૫૦ના ફાગણ સુદી ૮ ગુરુવાર તારીખ ૧૫ માર્ચ ૧૯૯૪ ના દિવસે જેમણે આત્મત્યાગ કર્યો એવાં અર્વાચીન સમયના સંત કવયિત્રી ગંગાસતીનો જન્મ ભાવનગર જિલ્લાના પાલિતાણા તાલુકામાં આવેલા રાજપરા ગામે ભાઈજીભી જેસા સરવૈયા નામના રાજપૂત ગરાસદારને ત્યાં માતા રૂપાળીબાની કુખે સંભવત : ઈ.સ.૧૮૪૬ વિ.સં.૧૯૦૨ માં થયેલો. અઠાર વર્ષની વયે વિ.સં.૧૯૨૦ ઈ.સ.૧૮૬૪માં ભાવનગર જિલ્લાના ઉમરાળા તાલુકામાં ધોળા જંકશનથી નવ કિલોમિટર દૂર આવેલા સમઢિયાળાના રાજપૂત ગિરાસદાર શ્રી કહળસંગ કલભા ગોહિલ સાથે વિવાહ થયા. ગંગાબા પોતાની સાથે પાનબાઈ નામની પંદર-સોળ વર્ષની ખવાસ કન્યાને વડારણ તરીકે સાસરે લઈ ગયેલાં, જે બહેનપણી કમ શિષ્યા બની રહી. ગંગાસતીને બે દીકરીઓ હતી મોટાં પુત્રી બાઈરાજબા અને નાનાં પુત્રી હરિબા.

સંતસાધનાના માર્ગે ચડેલાં આ ભક્ત દંપતિ કહળસંગજી તથા ગંગાબાએ કાળુભાર નદીને કાંઠે આવેલી પોતાની વાડીમાં હનુમાનજીની સ્થાપના કરીને ઝૂંપડી બાંધી વસવાટ કર્યો. બાજુના પીપરાળી ગામના ભજનિક હરિજન સાધુ ભૂધરદાસજીને પોતાની બાજુમાં ઝૂંપડી બાંધી આપેલી. ગંગાસતીને ત્યાં પુત્ર નહોતો.

એકાવન વર્ષની વયે કહળુભાએ પોતાના સંતત્વની કસોટીનો પ્રસંગ ઊભો થતાં જીવતાં સમાધિ લેવાનું નક્કી કર્યું. ગંગાબાએ પણ પતિની સાથે જ પ્રયાણ કરવા તૈયારી કરી પરંતુ પતિઆજ્ઞાએ પોતાનાં બહેનપણી-વડારણ-શિષ્યા પાનબાઈને આત્મસાધનાના માર્ગે ચડાવવા માટે બાવન દિવસ સુધી ભજનવાણી દ્વારા ઉપદેશ આપ્યો અને સાક્ષાત્કાર સુધી પહોંચાડયા બાદ માત્ર અડતાલીશ વર્ષની

ઉંમરે પતિ પાછળ આત્મત્યાગ કર્યો. ત્રણ દિવસ પછી પાનબાઈએ પણ સમાધિ અવસ્થામાં જ દેહત્યાગ કર્યો. સમઢિયાળા ગામે કહળસંગભગત, ગંગાસતી અને પાનબાઈની જગ્યા સામે ઓળખાતું સંત સ્થાનક કાળુભાર નદીને કાંઠે આવેલું છે, જ્યાં દર પૂર્ણિમાના દિવસે ભજનો થાય છે.

ગંગાસતીને ગુજરાતી સાહિત્યક્ષેત્રમાં મધ્યકાલીન સંતકવચિત્રી તરીકે ઓળખવવામાં આવતા, પરંતુ ઈ.સ.૧૯૯૩માં ગુજરાત રાજ્યના નિવૃત્ત પોલીસ વડા શ્રી મજબૂતસિંહ જાડેજાએ ‘શ્રી કહળસંગ ભગત, ગંગાસતી અને પાનબાઈની સંશોધક પરક સંક્ષિપ્ત જીવનકથા’ પુસ્તક પ્રકાશિત કર્યું અને શક્ય તેટલી પ્રમાણભૂત વિગતોનું સંકલન કરીને, ખરા અર્થમાં સંશોધન-સત્ય શોધન કર્યું અને ગંગાસતીનો જીવન તથા કવનકાળ આપણી સમક્ષ આવ્યો. જે

ગંગાસતીને અર્વાચીન કાળના સંત કવયિત્રી તરીકે સ્થાપિત કરે છે. ગંગાસતીના દેહવિલયને માત્ર એકસો ચૌદ વર્ષ થયાં છે.

ગંગાસતીને નામે બાવન જેટલી ભજન રચનાઓ મળે છે. એમાં સદ્ગુરુ મહિમા, નવધા ભક્તિ, યોગસાધના, નામ અને વચનની સાધના, ક્રિયાયોગ, શીલવંત સાધુના લક્ષણો, સંતના લક્ષણો, આત્મસમર્પણ, ભક્તિનો માર્ગ, નાડીશુદ્ધિ, મનની સ્થિરતા, સાધુની સંગત, વચનનો વિવેક અને સંપૂર્ણ શરણાગતિના ભાવો આલેખાયા છે. આ રીતે આ ભજનોમાં ભક્તિ, જ્ઞાન અને યોગનો ત્રિવેણીસંગમ થયેલો જોવા મળે છે.

મેરુ રે ડગે પણ જેનાં મનડાં ડગે નૈં પાનબાઈ ! મરને ભાંગી પડે ભરમાંડ રે ;
વિપત પડે તોયે વણસે નહીં ઈં તો, હરિજનના પરમાણ રે...

હરખ ને શોકની આવે નહીં હેડકી ને, જોણે શિશ તો કર્યા કુરબાન રે,
 સદ્ગુરુ વચનમાં શૂરા થઈને ચાલે ને, મેલ્યાં અંતર કેરાં માન રે...
 નિત્ય રહેવું સતસંગમાં પાનબાઈ ! આઠે પહોરે આનંદ રે,
 સંકલ્પ વિકલ્પ જેને એકે નહીં ઉરમાં ને, તોડી નાંખે માયા કેરા ફંદ રે...

○ ○ ○ ○

શીલવંત સાધુને વારે વારે નમીએ પાનબાઈ ! જેનાં બદલે નહીં વ્રતમાન રે,
 ચિત્તની વૃત્તિ જેની સદા યે નિરમળી ને, જેને મહારાજ શિયા મે'રબાન રે...

○ ○ ○ ○

સદ્ગુરુ વચનના થાવ અધિકારી પાનબાઈ, મેલી દેજો અંતરનું માન રે,
 આળસ મેલીને તમે આવોને મેદાનમાં ને, સમજો સતગુરુની સાન રે...

○ ○ ○ ○

મન સ્થિર કરીને તમે આવોને મેદાનમાં, મિટાવું સરવે કલેશ રે,
હરિનો દેશ તમને એવો રે દેખાડું, જ્યાં નહીં વરણ કે વેશ રે...

૦ ૦ ૦ ૦

કુપાત્રની આગળ વસ્તુ ન વાવીએ પાનબાઈ ! સમજીને રહીએ ચૂપ રે,
મરને આવીને ધનનો ઢગલો કરે, ભલે હોય મોટા ભૂપ રે...

૦ ૦ ૦ ૦

વીજળીને ચમકારે મોતીડાં પરોવો પાનબાઈ ! અચાનક અંધારાં થાશે,
જોત રે જોતામાં દિવસો વહ્યા જાશે પાનબાઈ ! એકવીશ હજાર છસોને કાળ
ખાશે...

જાણ્યા જેવી આ તો અજાણ છે ને, અધુરિયાંને નો કે'વાય જી,
ગુપત રસનો ખેલ છે આ અટપટો ને, આંટી મેલો તો સમજાય જી...

નિરમળ થઈને તમે આવો મેદાનમાં ને, જાણી લેજો જીવ કેરી જાત રે...
 સજાતિ વિજાતિની જુગતિ બતાડું ને બીબે પાડી દઉં બીજી ભાત રે.
 પિંડ બ્રહ્માંડથી પર છે ગુરુજી પાનબાઈ ! તેનો દેખાડું તમને દેશ જી
 ગંગાસતી એમ બોલિયાં ને રે, ત્યાં નહીં માયાનો જરીએ લેશ...

૦ ૦ ૦ ૦

ભક્તિ રે કરવી એણે રાંક થઈને રે'વું પાનબાઈ !

મેલવું અંતરનું અભિમાન રે...

પ્રવેશ, માહિતી, શિક્ષણ, કેળવણી, જ્ઞાન, વિજ્ઞાન અને વિદ્યા એમ સાત ડગલાં
 અધ્યાત્મના ક્ષેત્રમાં ભરવા માટે ચાર માર્ગો છે. પિપિલિકા માર્ગ, મંડુક માર્ગ,
 મીન માર્ગ અને વિહંગમ માર્ગ. એ ચારે માર્ગોની સમજણ ગંગાસતીનાં
 ભજનોમાંથી પ્રાપ્ત થાય છે.

ગંગા સતીના ભજનો

1. બુદ્ધિયોગ (ભજન-1)

મેરુ તો ડગે જેના મન નો ડગે,
મરને ભાંગી રે પડે રે ભરમાંડ રે.
વિપદ પડે પણ વણસે નહિ,
છ તો હરિજનનાં પરમાણ રે... મેરુ રે...
ભાઈ રે ! હરખ ને શોકની
ના'વે જેને હેડકીને,
શીશ તો કર્યા કુરબાન રે;

સતગુરુ વચનમાં શૂરા થઈને ચાલે,
જેણે મેલ્યા અંતરનાં માન રે... મેરુ રે...
ભાઈ રે ! નિત્ય રહેવું સતસંગમાં ને,
જેને આઠે પહોર આનંદ રે;
સંકલ્પ વિકલ્પ એકે નહિ ઉરમાં,
જેણે તોડી નાખ્યો માયા કેરો ફંદ રે ...મેરુ...
ભાઈ રે ! ભગતિ કરો તો એવી કરજો પાનબાઈ,
રાખજો વચનુમાં વિશવાસ રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં,
તમે થાજો સત ગુરુજીના દાસ રે... મેરુ રે...

2. ગુરુશરણ

સદ્ ગુરુને શરણે (ભજન-2)

શીલવંત સાધુને વારે વારે નમીએ પાનબાઇ !

જેના બદલે નહિ વ્રતમાન રે;

ચિત્તની વરતી જેની સદાય નિરમળી,

જેને મા'રાજ થયા મે'રબાન રે... શીલવંત.

ભાઇ રે ! શત્રુ ને મિત્ર રે એકે નહિ ઉરમાં,

જેને પરમારથમાં પ્રીત રે;

મન, કર્મ, વાણીએ વચનુંમાં ચાલે ને,

રૂડી પાડે એવી રીત રે... શીલવંત.
ભાઈ રે ! આઠે પો'ર મનમસ્ત થૈ રે'વે,
જેને જાગી ગયો તુરીયાનો તાર રે;
નામ ને રૂપ જેને મિથ્યા કરી જાણ્યું ને,
સદાય ભજનનો આહાર રે....શીલવંત.
ભાઈ રે ! સંગત્યું તમે જ્યારે એવાની કરશો ને,
ત્યારે ઊતરશો ભવપાર રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
જેને વચનુંની સાથે વે'વાર રે ... શીલવંત.

૩.અભયભાવ

અધ્યાત્મપથમાં પાયા (ભજન—૩, ૪, ૫)

ભગતી હરિની પદમણી પ્રેમદા પાનબાઈ !

રહે છે હરિની જોને પાસાં

ઈરે ભક્તિ ક્યારે ઉરમાં આવે,

જ્યારે થાય સદ્ ગુરુના દાસ... ભગતી

ભાઈ રે ! અભયભાવના લક્ષણ બતાવું પાનબાઈ !

તમે સુણો એકાગ્ર ચિત્ત થઈ;

એ વારે લક્ષણ સાંભળતાં પાનબાઈ !

અભયભાવ ચિત્તમાં પ્રગટાય... ભગતી

ભાઈ રે ! સદગુરુ વચનમાં સુરતાને રાખો,
તો તો હું ને મારું મટી જાય;
નિંદા ને સ્તુતિ જ્યારે સમતુલ્ય ભાસે,
ત્યારે અભયભાવ કહેવાય.... ભગતી
ભાઈ રે ! એવા અભયભાવ વિના
ભગતિ ન આવે પાનબાઈ !
મરને કોટિ કરે ઉપાય;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
તે વિના જીવપણું નહિ જાય... ભગતી.

4. સમર્પણ ભાવ

જ્યાં લગી લાગ્યા ભાગ્યાની ભે રહે મનમાં,
ત્યાં લગી ભગતી નૈ થાય;
શરીર પડે વાકો ઘડ લડે પાનબાઇ !
સોઇ મરજીવા કહેવાય... જ્યાં લગી
ભાઇ રે ! પોતાનું શરીર માને નહિ મનમાં,
શરીરના ઘણી જોને મટી જાય;
સદગુરુ ચરનમાં શીશ નમાવે,
ત્યારે પૂરણ નિજારી કહેવાય... જ્યાંલગી
ભાઇ રે ! નવધા ભગતીમાં નિરમળા રહેવું,
મેલી દેવી મનની તાણાતાણ;
પક્ષાપક્ષી નહિ હરિના દેશમાં,

એનું નામ પદની ઓળખાણ... જ્યાં લગી
ભાઈ રે ! અટપટો ખેલ ઝટપટ સમજાય નૈ,
એ તો જાણવા જેવી છે જાણ;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
ત્યારે મટી જાય ચારે ખાણ.... જ્યાં લગી.

5. ફનાગીરી

સદગુરુ વચનના થાઓ અધિકારી,
મેલી દો અંતરનું માન;
આજસ મેલીને આવો મેદાનમાં,

સમજો સદગુરુની સાન... સદગુરુ
ભાઈ રે ! અંતર ભાંગ્યા વિના ઊભરો નહિ આવે પાનબાઈ !
પછી તો હરિ દેખાય સાક્ષાત;
સતસંગ રસ એ તો અગમ અપાર છે,
તે તો પીએ કોઈ પીવણ હાર..... સદગુરુ
ભાઈ રે ! ઘડ ઉપર શીશ નવ મળે પાનબાઈ !
એવો ખેલ છે ખાંડા કેરી ધાર;
એમ તમે તમારું શીશ ઉતારો પાનબાઈ !
તો તો રમાડું બાવનની બાર.... સદગુરુ
ભાઈ રે ! હું અને મારું ઇ તો

મનનું છે કારણ પાનબાઇ !
ઇ મન જ્યારે મરી જો ને જાય;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
ત્યારે હતું તેમ દરશાય... સદગુરુ

6. સદ્ ગુરુનું માર્ગદર્શન
અધ્યાત્મપથિકની જીવન પદ્ધતિ. (ભજન 6 થી 10)

નવધા ભક્તિમાં નિરમળ રહેવું ને,

રાખવો વચનુંમાં વિશ્વાસ રે;
સદગુરુને પૂછીને પગલાં ભરવાં ને,
થઈને રહેવું તેના દાસ રે... નવધા
ભાઈ રે ! રંગરૂપમાં રમવું નહિ ને,
કરવો ભજનનો અભિયાસ રે;
સદગુરુ સંગે એકાંતમાં રહેવું ને,
તજી દેવી ફળની આશ રે.... નવધા.
ભાઈ રે ! કર્તા ને ભોક્તા હરિ, એમ કહેવું ને,
રાખવું નિરમળ જ્ઞાન રે;
સદગુરુ ચરણમાં શીશ નમાવવું ને
ધરવું ગુરુજીનું ધ્યાન રે .... નવધા.

ભાઈ રે ! અભ્યાસીને એવી રીતે રહેવું ને,
જાણવો વચનનો મરમ રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
છોડી દેવાં અશુદ્ધ કરમ રે .... નવધા.

7. પ્રપંચત્યાગ

અભ્યાસ જગ્યા પછી બહુ ભમવું નહિ ને,
ન રહેવું ભેદવાદીની સાથ રે;
કાયમ રહેવું એકાંતમાં ને,

માથે સદગુરુનો હાથ રે... અભ્યાસ.
ભાઈ રે ! તીરથ વ્રત પછી કરવા નહિ ને,
ન કરવાં સદ્ ગુરુનાં કર્મ રે;
એવી રે ખટપટ છોડી દેવી રે,
જ્યારે જણાય માંચલો મર્મ રે.... અભ્યાસ.
ભાઈ રે ! હરિમય જ્યારે જગતને જાણ્યું રે,
ત્યારે પરપંચથી રહેવું દૂર રે;
મોહ સઘળો પછી છોડી દેવો ને,
હરિ ભાળવા ભરપૂર રે .... અભ્યાસ.
ભાઈ રે ! મેળો ને મંડપ કરવા નહિ રે,

ઇ છે અધૂરિયાનાં કામ રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે
જો ભાળવા હોય પરિપૂરણ રામ રે ... અભ્યાસ.

8. પ્રવૃત્તિ સંકોચ

મનને સ્થિર કરી આવો રે મેદાનમાં ને,
મિટાવું સરવે ક્લેશ રે;
હરિનો દેશ તમને એવો દેખાડું ને,
જ્યાં નહિ વર્ણ ને ભેદ રે.... મનને .
સૂક્ષ્મ સૂવું ને સૂક્ષ્મ ચાલવું ને,

સૂક્ષ્મ કરવો આહાર રે,
શરીરની સ્થિરતામાં ચિત્ત જેનું કાયમ ને,
વરતી ન ડોલે લગાર રે.... મનને.
કુબુદ્ધિવાળાનો સંગ તજવો ને,
રહેવું એકાંતે અસંગ રે,
ફૂંચી બતાવું એનો અભિયાસ કરવો ને,
ચડાવવો નિત્ય નવો રંગ રે... મનને.
ચિત્ત વિષયમાંથી ખેંચવું ને
રહેવું સદાય ઇન્દ્રિયજીત રે....
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે

તેથી થાય નહિ વિપરીત ચિત્ત રે.... મનને.

9. તૃષ્ણાત્યાગ

કાળધર્મ અને સ્વભાવને જીતવો ને,
રાખવો નહિ અંતરમાં ક્રોધ રે;
સમાનપણેથી સરવેમાં વરતવું રે,
ટાળી દેવો મનનો વિરોધ રે .... કાળધર્મ.
ભાઈ રે ! નિર્મળ થઈને કામને જીતવો,

રાખવો અંતરમાં વૈરાગ્ય રે;
જગતના વૈભવને મિથ્યા જાણીને,
ટાળી દેવો દુબજાનો ડાઘ રે .... કાળધર્મ
ભાઈ રે ! આ લોક અપરલોકની આશા તજવી ને,
રાખવું અભ્યાસમાં ધ્યાન રે;
તરણા સમાન સહુ સિદ્ધિઓને ગણવીને,
મેલવું અંતરનું માન રે.... કાળધર્મ .
ભાઈ રે ! ગુરુમુખી હોય તેને એમ જ રહેવું ને,
વરતવું વચનની માંચ રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,

એને નહિ જડે જગતમાં કાંઈ રે ....કાળધર્મ.

10.સાધનમાં એકાગ્રતા

લાભ લેવો હોય તો બેસો એકાંતમાં,
બતાવું ફૂંચી અપાર રે;
ઈ રે ફૂંચીથી બ્રહ્મનાં તાળાં ઊઘડે ને,
લાગે ભજનમાં એક તાર રે... લાભ લેવો.
ભાઈ રે ! પ્રથમ મુખ્ય તો ધારણ રાખો ને,

દશા રાખો ગંભીર રે;
નીમબારું નહિ બોલવું ને,
ધારણા રાખવી ધીર રે .... લાભ લેવો.
ભાઈ રે ! આહાર તો સર્વ સત્વ ગુણી કરવો ને,
રૂડી પાડવી રીત રે;
ગુરુનાં વચનને મૂકવું નહિ ને,
રાખવી પરિપૂરણ પ્રીત રે... લાભ લેવો.
ભાઈ રે ! ખટમાસ એકાંતમાં આસન જીતવું,
ત્યારે અર્ધો યોગ કહેવાય રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
પછી અભ્યાસ વધતો જાય રે... લાભ લેવો.

11. ભક્તિ વિના ભગવાન રીઝે નહિ !

ભક્તિ (ભજન 11 થી 15)

સર્વ ઇતિહાસનો સિદ્ધાંત એક છે રે,
સમજવી સદગુરુની સાન;
વિપત્તિ આવે પણ વૃત્તિ ન ડગાવવી ને,
મેલી દેવું અંતરનું માન રે.... સર્વ ઇતિહાસ.
ભાઈ રે ! પ્રખ્યાતિ પાનબાઈ ! એવાની થઈ રે,
જેણે શીશ તો કર્યા કુરબાન રે;
વિપત્તિપણું એના ઉરમાં ન આવે ને,

જેને મા'રાજ થયા છે મે'રબાન રે.... સર્વ ઇતિહાસ.
ભાઈ રે ! શીશ પડે પણ એનાં ધડ લડે ને,
જેણે સાચો માંડ્યો સંગ્રામ રે;
પોતાનું શરીર જેને વહાલું નવ કીધું રે,
ત્યારે રીઝે રે, પાનબાઈ રામ.... સર્વ ઇતિહાસ.
ભાઈ રે ! ભક્તિ વિનાના ભગવાન રિઝાય નહિ રે,
ભલે કોટિ કરે ઉપાય;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
આપદા ભક્તિ વિના નવ જાય રે .... સર્વ ઇતિહાસ.

12. નમ્ર બનીને રહેવું

ભક્તિ કરવી તેને રાંક થઇને રહેવું ને,
મેલવું અંતરનું અભિમાન રે;
સદગુરુ ચરણમાં શીશ નમાવી,
કર જોડી લાગવું પાચ... ભક્તિ
જાતિપણું છોડીને અજાતિ થાવું ને,
કાઢવો વરણ વિકાર રે;
જાતિ પાંતિ નહિ હરિના દેશમાં ને,
એવી રીતે રહેવું નિર્માન રે... ભક્તિ.
પારકા અવગુણ કોઇના જુએ નહિ રે,

એને કહીએ હરિના દાસ રે;
આશા ને તૃષ્ણા એકે નહિ ઉરમાં,
એને દૃઢ કરવો વિશ્વાસ .... ભક્તિ.
ભક્તિ કરો તો એવી રીતે કરજો, પાનબાઇ !
રાખજો વચનમાં વિશ્વાસ રે'
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
તો તો જન્મ સફળ થઇ જાય રે... ભક્તિ.

13. ભક્તિનો મહિમા

પદમાવતીનો જયદેવ સ્વામી પાનબાઇ !

એનો પરિપૂરણ કહું ઇતિહાસ;
એકાગ્રચિત્તે સાંભળો પાનબાઇ !
એ તો થયાં હરિનાં દાસ રે ....પદ્માવતી
ભાઇ રે ! ગોવિંદનું ગીત કીધું જયદેવે જ્યારે,
નામ અષ્ટપદ કહેવાય રે;
પદપદ પ્રતે ભક્તિરસ પ્રગટ્યો પાનબાઇ !
જેથી પદમાવતી સજીવન થાય રે... પદ્માવતી
ભાઇ રે ! ગોપીયું ને કૃષ્ણજીની લીલા લખતાં,
જયદેવ રિયા જોને સમાઇ;
સ્વહસ્તે આવીને ગોવિંદ લખી ગયા,

પ્રત્યક્ષ હસ્તપ્રત માંઈ .....પદ્માવતી.
ભાઈ રે ! એવી રે ભગતિ છાનામાં છાની પાનબાઈ !
જો હું કહું છું તે સમજાય;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં,
તો જીવ મટીને ગોવિંદરૂપ થાય.....પદમાવતી.

14. પાકો પ્રેમ

પાકો પ્રેમ જ્યારે અંગમાં આવે રે,
ત્યારે સાધના સર્વ શમી જાય;
કરવું એને કાંઈ નવ પડે રે,

એને સહેજે સમાધિ થાય રે... પાકો પ્રેમ.
ભાઈ રે ! કર્તાપણું સર્વે મટી ગયું રે,
ત્યારે જગત જૂઠું જાણ્યું કહેવાય;
અંતઃકરણમાં ભક્તિ આવે નિર્મળ રે,
ત્યારે ખરી દૃઢતા બંધાય રે... પાકો પ્રેમ.
ભાઈ રે ! આવા પ્રપંચ એને નડે નહિ રે,
જેને મટી ગયો પૂર્ણ વિકાર રે;
અંતરમાંથી જેણે મર્યાદા ત્યાગી રે,
અટકે નહિ જગત વહેવાર રે... પાકો પ્રેમ.
ભાઈ રે ! શુદ્ધ વચનમાં સુરતા બંધાણી ને,

મટી ગયો વાદવિવાદ રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
એને આવે સુખ સ્વાદ રે..... પાકો પ્રેમ.

15. પ્રેમલક્ષણા ભક્તિ

પ્રેમલક્ષણા ભક્તિ જેને પ્રકટી તેને,
કરવું પડે નહિ કાંઈ રે;
સદ્ ગુરુ વચનની છાયા પડી ગઈ તેને,
અઢળક પ્રેમ જાગ્યો ઉરમાંય... પ્રેમલક્ષણા.
ભાઈ રે ! પ્રેમલક્ષણા ભક્તિ શબરીએ કીધી ને,

હરિએ આરોગ્યાં એઠાં બોર રે;
આવરણ અંતરમાં એકે નહિ આવ્યું રે,
ત્યાં ચાલે નહિ જમનું જોર.... પ્રેમલક્ષણા.
ભાઈ રે ! પ્રેમ પ્રગટ્યો વિદુરની નારી ને રે,
ભૂલી ગઈ દેહ કેરું ભાન રે;
કેળાંની છાલમાં હરિને રિઝાવ્યા ને,
તેને છૂટ્યું અંતરનું માન રે .... પ્રેમલક્ષણા.
ભાઈ રે ! એવો પ્રેમ પાનબાઈ જેને પ્રગટ્યો રે,
તે સ્હેજે હરિ ભેગો થાય રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,

તેથી જમરાજા દૂર જાય રે.... પ્રેમલક્ષણા.

16. જુગતી

વચન (ભજન 16 થી 21)

જુગતી તમે જાણી લેજો પાનબાઇ !

મેળવો વચનનો એકતાર;

વચનરૂપી દોરમાં સુરતાને બાંધો,

ત્યારે મટી જશે જમના માર.... જુગતી.

ભાઇ રે ! જુગતી જાણ્યા વિના ભગતી નહિ શોભે,

મરજાદ લોપાઇ ભલે જાય;

ધરમ અનાદિનો જુગતીથી ખેલો,
જુગતીથી અલખ તો જણાય... જુગતી.
ભાઈ રે ! જુગતીથી સહેજે ગુરુપદ જડે પાનબાઈ !
જુગતીથી તાર જોને બંધાય;
જુગતીથી ત્રણ ગુણ નડે નહિ,
જુગતીથી જાણે તો પાર પહોંચી જાય....જુગતી.
ભાઈ રે ! જુગતી જાણે તેને રોકે નહિ કોઈ,
તેતો હરિ જેવા બની જાય;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં,
તેને તો નમે જગનાં નરનાર... જુગતી.

17. વચનનો વિવેક

વચન વિવેકી જે નરનારી પાનબાઇ !
તેને બ્રહ્માદિક લાગે પાચ;
વચનની સાન જેને જાણી પાનબાઇ !
તેને કરવું હોય તેમ થાય.... વચન.
વચનમાં સમજે તેને મહાસુખ થાય રે,
ઇતો ગત રે ગંગાજી કહેવાય;
એકમના થઇને આરાધ કરે તો તો,
નકલંક પરસન થાય.... વચન

વચને થાય અને વચને ઉથાપ પાનબાઈ !
વચને મંડાય જો ને પાઠ રે;
વચનના પૂરા તે તો નહિ રે અધૂરા,
વચનનો લાવો જો ને ઠાઠ....વચન.
વસ્તુ વચનમાં છે પરિપૂરણ પાનબાઈ !
વચન છે ભક્તિનું જોને અંગ;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
કરવો વચનવાળાનો સંગ.... વચન

18. વચન નિષ્ઠા

અચળ વચન કોઈ ટી ચળે નહિ પાનબાઈ !
તેતો અહોનિશ ગાળે ભલે વનમાં;
સદગુરુ સાનમાં પરિપૂરણ સમજ્યાં,
તેને અહંભાવ આવે નહિ મનમાં..... અચળ.
ભાઈ રે ! શરીર પડે પણ વચન ચૂકે નહિ,
ગુરુજીના વેચ્યા તેતો વેચાય;
બ્રહ્માદિક આવીને મરને લિયે પરીક્ષા,
પણ બીજો બોધ નો ઠેરાય.... અચળ. ભાઈ રે !

મરજીવા થઇને કાયમ રમવું પાનબાઇ !
વચન પાળવું સાંગો પાંગ;
ત્રિવિધના તાપમાં જગત બળે છે,
તેનો નહિ લાગે તમને ડાઘ.... અચળ.
ભાઇ રે ! જીવન્મુક્તિની દશા પ્રગટશે,
હાણ ને લાભ જોને મટી જાય;
આશા ને તૃષ્ણાએકે નહિ ઉરમાં,
પરમ ભક્ત તે કહેવાય.... અચળ.
ભાઇ રે ! દૃઢતા રાખો તો એવી રીતે રાખજો,
જેથી રીઝે નકળંક રાય;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં,

તેને નહિ માયા કેરી છાંય....અચળ.

19. વચનનો મહિમા

સાનમાં સાન એક ગુરુજીની કહું પાનબાઇ !
જેથી ઊપજે આનંદના ઓઘ રે;
સિદ્ધ અનુભવ જેના ઉરમાં પ્રગટે,

તેને મટી જાય માયા કેરો ક્ષોભ રે..... સાનમાં.
ભાઈ રે ! ચૌદલોકથી વચન છે ન્યારું પાનબાઈ !
તમે તેની કરી લ્યો ઓળખાણ રે;
જથારથ બોધ વચનનો જોતાં પાનબાઈ !
મટી જાય મનની તાણાતાણ રે .....સાનમાં.
ભાઈ રે ! વચન થકી ચૌદ લોક રચાણા,
વચન થકી માયા ને મેદની પાનબાઈ !
વચન થકી વરસે સાચાં નૂર રે.... સાનમાં.
વચન જાણ્યું તેણે સરવે જાણ્યું પાનબાઈ !
તેને કરવું પડે નહિ બીજું કાંઈ રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,

તેને નડે નહિ માયા કેરી છાંય રે .....સાનમાં.

20. વચનનો પ્રતાપ

આદિ અનાદિ વચન છે પરિપૂરણ,
વચનથી અધિક નથી કાંઈ રે;
વચન જાણ્યા થકી શુદ્ધ પ્રેમ જાગે રે,
પછી તો સુરતા નિર્ગુણમાં સમાય રે .....આદિ.
ભાઈ રે ! કર્મકાંડ એને નડે નહિ રે,
જેને આવ્યો વચનનો વિશ્વાસ રે;
પગલું ભરે પણ વચન તપાસે ને,

થઈ રહે ગુરુજીના ઠાસ રે.....આદિ.
ભાઈ રે ! જનક વિદેહી ભૂલી ગયો ને
દીઘો જણે પેઘડે પાવ રે;
એક વરસ સુધી તેમાં રહ્યો પોતે ને,
પછી બદલ્યો વચનનો ભાવ રે.....આદિ.
ભાઈ રે ! દેહ છતાં તેને વિદેહી કીઘો રે,
વચન તણો પ્રતાપ રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
જેને નહિ ત્રિવિધનો તાપ રે....આદિ.

21. વચનનો વિશ્વાસ

મેદાનમાં જોણે મોરચો માંડ્યો ને,
જેને પકડ્યો વચનનો વિશ્વાસ રે;
ચૌદ લોકમાં કોઈથી બીએ નહિ રે,
થઈ બેઠાં સ ગુરુના દાસ રે.....મેદાનમાં.
ભાઈ રે ! સાન સદ્ ગુરુની જે નર સમજ્યો રે,
તે અટકે નહિ માયા માંચ રે;
રંગરૂપમાં લપટાય નહિ રે,
જેને પડી ગઈ વચનની છાંચ રે.....મેદાનમાં.
ભાઈ રે ! રહેણીકરણી એને ટંકશાળ કહીએ રે,

એ તો ડગે નહિ જરાય રે;
વચન સમજવામાં સદાય પરિપૂરણ,
તેને કાળ કદી નવ ખાય રે.... મેદાનમાં
ભાઈ રે ! સોઈ વચન સદ્ ગુરુજીના ધરના રે,
ગમ વિના ગોથાં ખાય રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
વચન ન સમજ્યા નરકે જાય રે .....મેદાનમાં.

22.વૃત્તિની નિર્મળતા
યોગ ભજન (22 થી 26)

મનવરતી જેની સદાય નિર્મળ રે,
તે પડે નહિ ભવસાગરમાંય રે;
સદગુરુ ચરણમાં જેનું ચિત્ત મળી ગયું,
તેને લાગે નહિ માયા કેરી છાંય રે....મનવરતી.
ભાઈ રે ! પિતૃ ગૃહદેવતા કોઈ નડે નહિ એને રે,
જેનું બંધાણું વચનુંમાં ચિત્ત રે;
આવરણ એને એકે નહિ નડે રે,
જેનું વિપરીત નથી મન રે.....મનવરતી.

ભાઈ રે ! મટી ગઈ અંતરની આપદા રે,
જેને સ ગુરુ થયા મે'રબાન રે;
મન,કર્મ થકી જેને વચન પાળ્યું રે,
એણે મેલ્યું અંતરનું માન રે ....મનવરતી.
ભાઈ રે ! હાણ ને લાભ જેને એકે નહિ ઉરમાં રે,
જેને માથે સદગુરુનો હાથ રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
તેને મળિયા ત્રિભોવન નાથ રે..... મનવરતી.

23. સંકલ્પ ત્યાગ

યોગી થવું હોય તો સંકલ્પને ત્યાગો ને,
આદરો તમે અભ્યાસ રે;
હરિ ભાળવા હોય તો હિંમત રાખો રે,
જેનો પરિપૂરણ સરવમાં વાસ રે.... યોગી.
ભાઈ રે ! રજોગુણી તમોગુણી આહાર ન કરવો ને,
સ્વપ્ને ન કરવી આશ રે;
સત્ત્વગુણી આહાર કાયમ કરવો રે,
જેથી થાય બેઉ ગુણોનો નાશ રે.... યોગી.
ભાઈ રે ! સત્ત્વગુણમાં ભેદ છે મોટો રે,

એક શુદ્ધ બીજો મલિન કે'વાય રે;
મલિન સત્ત્વગુણનો ત્યાગ કરવો રે,
ત્યારે પરિપૂરન યોગી થાય રે.... યોગી.
ભાઈ રે ! વિદેહદશા તેહની પ્રગટે,
જે ત્રણે ગુણોથી થયો પાર રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
જેને લાગ્યા તુરીયાતીતમાં તાર રે .....યોગી.

24. યોગાભ્યાસ

સરળ ચિત્ત રાખી નિરમળ રહેવું ને,

આણવું નહિ અંતરમાં અભિમાન રે;
પ્રાણીમાત્રમાં સમદૃષ્ટિ રાખવી ને,
અભ્યાસે જીતવો અપાન રે....સરળ.
ભાઈ રે ! રજ કર્મથી સદા દૂર રહેવું ને,
કાયમ કરવો અભ્યાસ રે;
પાંચ પ્રાણને એક ઘરે લાવવા,
શીખવો વચનનો વિશ્વાસ રે.... સરળ.
ભાઈ રે ! ડાબી ઇંગલા ને જમણી પિંગલા,
રાખવું સ્વરભેદમાં ધ્યાન રે;
સૂર્યમાં ખાવું ને ચંદ્રમાં જલ પીવું રે,

એમ કયમ રાખવું વ્રતમાન રે....સરળ.
ભાઈ રે ! નાડી શુદ્ધ થયા પછી અભ્યાસ જાગે રે,
નક્કે જાણવું નિરધાર રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે
આ ખેલ છે અગમ અપાર રે.....સરળ.

25. અભ્યાસનું સાતત્ય

ધ્યાન ધારણા કાયમ રાખવી ને,
કાયમ કરવો અભ્યાસ રે;
ભાળી ગયા પછી તરપત ન થાવું ને,

વિશેષ રાખવો ઉલ્લાસ રે.....ધ્યાન
ભાઈ રે ! ગુરુના વચનોમાં સાંગોપાંગ ઊતરવું ને,
કાયમ કરવું ભજન રે;
આળસ કરીને સૂઈ નવ રહેવું રે,
ભલે કબજે કર્યું હોય મન રે.....ધ્યાન.
ભાઈ રે ! આઠે પહોર રહેવું આનંદમાં ને,
વધુ ને વધુ જાગે જેથી પ્રેમ રે;
હંમેશાં અભ્યાસ મૂકવો નહિ ને,
છોડી દેવું નહિ નીમ રે.....ધ્યાન.
ભાઈ રે ! નિત્ય પવન ઊલટાવવો ને,

रमवुं सदा हरिनी संग रे;
गंगासती ऐम बोलियां रे,
पछी यडे नहि दूजो रंग रे.... ध्यान.

26. प्रणवोपासना

पृथुराज याव्या स्वधाम ज्यारे,
त्यारे सनकाटिक आव्या तेने द्वार रे;
राजयोगनो अभ्यास बताव्यो रे,
जेथी पहोंची गया परा ने पार रे...पृथुराज.

ભાઈ રે ! ઉદ્ધવે કૃષ્ણ સાથે સંવાદ કીધો રે,
બતાવ્યું પ્રણવનું ધ્યાન રે;
પ્રણવ જીત્યા ને પરમગતિ પામ્યા રે,
જેથી પ્રગટ્યું નિર્મળ જ્ઞાન રે.... પૃથુરાજ.
ભાઈ રે ! પાંચ પ્રાણની ગતિ એને જાણી રે,
ભાળિયા ત્રિગુણાતીત અવિનાશ;
કૃષ્ણાકાર સર્વે જગત જણાયું રે,
જેનો રોમ રોમમાં વાસ રે.....પૃથુરાજ.
ભાઈ રે ! એકાગ્ર ચિત્ત કરીને એવો અભ્યાસ આદરજો,
લાગે ત્રિગુણાતીતમાં તાર રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,

ભાળો અરસપરસ નિરધાર રે.....પૃથુરાજ.

27.કર્તૃત્વનો ત્યાગ

જ્ઞાનયોગ (ભજન 27 થી 32)

રમીએ તો રંગમાં રમીએ પાનબાઇ,

મેલી દઇ આ લોકની મરજાઇ;

હરિના દેશમાં ત્રિગુણ નવ મળે,

ન હોય ત્યાં વાદ ને વિવાદ.... રમીએ.

ભાઇ રે ! કર્તાપણું કોરે મૂકશો પાનબાઇ !

ત્યારે આવશે પરપંચનો અંત રે;
નવધા ભગતિમાં નિરમળ રહેવું,
એમ કહે કહે છે વેદ ને સંત....રમીએ.
ભાઈ રે ! સાંગોપાંગ એકરસ સરખો પાનબાઈ !
બદલાય ન બીજો રંગ;
સાચાની સંગે કાયમ રમવું પાનબાઈ !
કરવી ભગતિ અભંગ રે....રમીએ.
ભાઈ રે ! ત્રિગુણ રહિત મરને કરે નિત ક્રિય,
લાગશે નહિ કરતાનો ડાઘ રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં
તેને નડે નહિ કરમનો ભાગ રે....રમીએ.

28. ગુંજાનો લાડવો

ઝીલવો હોય તો રસ ઝીલી લેજો પાનબાઇ !

પછી પસ્તાવો થાશે;

અગમ અગોચર રસનું નામ છે,

એ તો પૂરણ અધિકારી ઠેરાશે....ઝીલવો.

ભાઇ રે ! માન રે મેલ્યા પછી રસ તમને મલશે પાનબાઇ !

જુઓને વિચારી તમે મનમાં;

દૃષ્ટ પદારથ નથી રહેવાનો પાનબાઇ !

સુણોને ચિત્ત દઇ વચનમાં... ઝીલવો .

ભાઈ રે ! આતો ગુંજાનો લાડવો પાનબાઈ !
અહંભાવ ગયા વિના ન ખવાય;
કોટિ રે જનમની મટાડો કલ્પના ત્યારે,
જાતિ રે પણું વયું જાય રે.....ઝીલવો
ભાઈ રે ! દૃષ્ટિ રાખો ગુપત રસ ચાખો પાનબાઈ !
તો તે સહે જ આનંદ વરતાય;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
આપમાં આપ મળી જાય... ઝીલવો.

29. સજાતિ વિજાતિની યુક્તિ

વીજળીને ચમકારેમોતી પરોવવું પાનબાઇ !
 નહિતર અચાનક અંધકાર થાશે;
 જોતજોતામાં દિવસ વયા ગયા પાનબાઇ !
 એકવીશ હજાર છસોને કાળ ખાશે... વીજળીને.
 ભાઇ રે ! જાણ્યા જેવી આ તો અજાન છે પાનબાઇ !
 આ તો અધૂરિયાંને ન કહેવાય;
 અ ગુપત રસનો ખેલ અટપટો,
 આંટી મેલો તો પૂરણ સમજાય.... વીજળીને.
 ભાઇ રે ! નિરમળ થઇને આવો મેદાનમાં પાનબાઇ !
 જાણી લિયો જીવની જાત;
 સજાતિ વિજાતિની જુગતી બતાવું,

બીબે પાડી દઉં બીજી ભાત....વીજળીને.
ભાઈ રે ! પિંડ બ્રહ્માંડથી પર છે ગુરુ, પાનબાઈ !
તેનો દેખાડું હું તમને દેશ; ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
ત્યાં નહિ માયાનો જરીએ લેશ... વીજળીને.

30. મોહ જીતનો પરિચય

એકાગ્ર ચિત્ત કરીને સાંભળો રે,
મોટો કહું ઇતિહાસ રે;
તે ઇતિહાસને સાંભળશો ત્યારે,
પ્રગટે પૂરણ મહા વિશ્વાસ રે... એકાગ્ર.

ભાઈ રે ! મનવાણીથી પરની વૃત્તિ જોણે,
મોહજીત એવું તેનું નામ રે;
ભજન કરે છે આઠ પહોર હરિનું,
એ તો લે છે નિરંતર નામ રે....એકાગ્ર.
ભાઈ રે ! વેદ જેનાં વખાન કરે છે રે,
જે ખોજ્યો ન આવે હાથ રે;
બેહદની જેને ભક્તિ કીધી રે,
અક્ષિ રમે છે તેની સાથ રે....એકાગ્ર .
ભાઈ રે ! મળવિક્ષેપ જેના મટી ગયા રે,
ટળી ગયા દૂબજાના ડાઘ રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયા રે !

એવાને પ્રગટે વૈરાગ રે... એકાગ્ર.

31. મોહજીત રાજાની કથા

મોહજીત રાજા મહાવિવેકી રે,
જેની બુદ્ધિ છે અગમ અપાર રે;
સંકલ્પ વિકલ્પ જેને એકે નહિ ઉરમાં રે,
જેને લાગ્યો હરિ સે તાર રે... મોહ જીત.
ભાઈ રે ! નિર્મળ ભક્તિ સદાય અવિચળ,

જેનો પ્રેમ પ્રગટ્યો અભંગ રે;
અમાપ બુદ્ધિ છે સદાય એમની રે,
જેને લાગ્યો પરિપૂરણ રંગ... મોહ જીત.
ભાઈ રે ! એક સમે હરિ બેઠા એકાંતમાં ને,
નારદ આવ્યા તેની પાસ રે;
પ્રસન્ન થઈને હરિ ઊઠ્યા ને
સન્માન કીધું અવિનાશ રે....મોહ જીત.
ભાઈ રે ! ઘણે દિવસે તમે નારદ પધાર્યા ને
અમને કીધાં છે કૃતાર્થ રે;
ભાગ્ય હોય તો નારદ દર્શન તમારાં ને
તમ પર સદ્ ગુરુનો હાથ રે....મોહ જીત.

ભાઈ રે ! નારદ કહે હરિ સાંભળો રે,
મને થયો મનમાં પ્રશ્ન રે;
જગત સર્વે તમને ભજે છે ને,
તમે કોને ભજો છો શ્રીકૃષ્ણ રે.....મોહ જીત.
ભાઈ રે ! મોહ જીત રજા અનન્ય દાસ મારો રે,
તેનું મારું ચિંતવન રે;
તનમન સર્વે તેને મને આપ્યા છે,
ને પાળે છે ગુરુજીનું વચન રે....મોહ જીત.
ભાઈ રે ! એવું સુણીને નારદ બોલિયા રે,
પરીક્ષા લેવા આવું આ વાર રે;
પ્રીતિ કેવી છે એહની ને,

કેવો છે તેનો એકતાર રે.... મોહજીત.
ભાઈ રે ! નારદ ત્યાંથી ઊઠ્યા ને,
લાગ્યા હરિને પાય રે;
મનમં હરખ છે અતિ ઘણેરો રે,
મોહજીતની પરીક્ષા લેવા જાઅય રે... મોહજીત.
ભાઈ રે ! ત્યાંથી નારદ ચાલ્યા રે,
ચાલી નીકળ્ય તત્કાળ રે;
પ્રભાતમાં આવીને ઊતર્યા રે
રાજાની ફૂલવાડી મોઝાર રે .....મોહજીત.
ભાઈ રે ! તંબોળિયા નાગને તુરત તેડાવીને,
નારદે કર્યો છે હુકમ રે;

મોહજીત રાજાના પુત્રને ડંખજો ને
પ્રાન લેજો તત્કાળ રે.... મોહજીત.
ભાઈ રે ! મોહજીત રાજાએ પુત્રનેકીધું રે,
ફૂલ લેવા વનમાં જાઓ રે;
આજ્ઞા સુણીને પુત્ર ચાલિયા રે,
પિતાની આજ્ઞા ધરી મનમાંય રે.... મોહજીત
ભાઈ રે ! પુત્ર ઘોડેથી ઊતર્યા રે,
લાગ્યો નારદજીને પાચ રે;
ઘોડાને ત્યાં બાંધી કરીને, ફૂલડાં વીણવાને જાય રે....મોહજીત.
ભાઈ રે ! એવામાં તબોળિયો નાગ આવ્યો રે,

રાજકુમારની પાસ રે;
જમણે અંગૂઠે ડંખ દીધો રે,
તુરત તજ્યો તેને શ્વાસ રે... મોહજીત.
ભાઈ રે ! ફૂલ લઈને કુંવર ન આવ્યો રે,
ઘણી થઈ ગઈ છે વાર રે....મોહજીત.
બોનડી કહે છે તું જા વનમાં રે,
ફૂલ લેવાને આ વાર રે....મોહજીત.
ભાઈ રે !આજ્ઞા માનીને દાસી ચાલી રે,
વેગે આવી વનમાંય રે;
કુંવરને ત્યાં પડેલા ભાબ્યા રે
દાસી લાગી નારદને પાથ રે....મોહજીત.

ભાઈ રે ! દાસી કહે તમે સાંભળો રે,
મંદિર પધારો મહારાજ રે;
મોહજીત રાજા ભક્ત પરિપૂરણ ને,
સર્વે એવો છે સમાજ રે... મોહજીત
ભાઈ રે ! પુત્ર રજાનો એક જ હતો રે,
મરી ગયો વનની માંચ રે;
સાંભળતાં શોક થશે એહને રે
અમે કેમ આવીએ શહેરની માંચ રે.... મોહજીત.
ભાઈ રે !દાસી કહે મહારાજ સંભળો રે,

ઝડવેથી પક્ષી ઊડી જાય રે;
તેવું જ્ઞાન છે મોહજીત રાજાનું રે,
તેના મનમં શોક નવ થાય રે.... મોહજીત
ભાઈ રે ! એટલું કહી દાસી ઘરે આવી ને,
નારદના દીધા સમાચાર રે;
રાજાને રાણી, કુંવરની રાની રે,
આવ્યા છે વનની મોઝાર રે.....મોહજીત. ભાઈ રે !
આવી નારદને પાય લાગ્યા રે,
વૃત્તિ ડોલે નહિલગાર રે;
નારદ કહે તમને ધન્ય છે રે,

તમને ખરો લાગ્યો છે તાર રે .....મોહજીત.
ભાઈ રે ! એટલું કહી પુત્રને સજીવન કીધો ને,
નારદને લાવ્યા શહેરમાં ય રે;
હરિથી વિશેષ હરિના દાસને જાણ્યા ને,
આનંદ થયો છે ઉરમાંય....મોહજીત.
ભાઈ રે ! નારદ કહે છે માગો માગો તમે રે,
માગીએ એક જ વચન રે;
મોહમાયા અમને નડે નહિ ને,
સદાય હરિ પ્રસન્ન રે.....મોહજીત.
ભાઈ રે ! એવું કોઈ મળે નહિ રે,
જેની માયા દૂર થઈ જાય રે;

તો તમને માયા કેમ નડે નહિ,
જેને સંકલ્પ વિકલ્પ મનમાંય રે.....મોહજીત.
ભાઈ રે ! એવો ઇતિહાસ મેં તમને કીધો રે,
જેના ચિત્ત ગલ્પ ભક્તિમાંય રે;
સદગુરુજીને શીશ સોંપ્યા રે,
એને નડે નહિ બીજું કાંઈ રે....મોહજીત
ભાઈ રે ! આ ઇતિહાસ કોઈ સાંભળે રે,
તે થાય હરિનો દાસ રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
એને આવે પૂરણ વિશ્વાસ રે; ....મોહજીત.

32. મોહ વિસર્જન

આ ઇતિહાસ જ્યારે પાનબાઇએ સાંભળ્યો રે,
ત્યારે લાગ્યાં સતીને પાય રે;
આજ મને તમે પાવન કીધી ને,
અંગમાં આનંદ ન માય રે.... આ ઇતિહાસ.
ભાઇ રે ! મોહરૂપી પડળ ઊઘડી ગયાં રે,
હવે બીજું ગોઠે નહિ કાઇ રે;

જગત સરવે મને જૂઠું જણાયું ને,
જાગ્યો પ્રેમ ઉરમાંય રે.....આ ઇતિહાસ.
ભાઈ રે ! હવે મને આપ અભ્યાસ કરાવો રે,
છ રે માગું વરદાન રે;
ભલે રે તમે મારો મોહ ટાળ્યો ને,
પવિત્ર તમારાં દર્શન રે.....આ ઇતિહાસ.
ભાઈ રે ! જેથી આવાગમન નડે નહિ ને,
જીવદશા મટી જાય રે:
એવો ઉપદેશ આપો મને રે,
જેથી જીવન્મુક્ત દરશાય રે....આ ઇતિહાસ.
ભાઈ રે ! સરલવાણી ગંગાસતીની સાંભળીને,

પૂરણ પ્રગટ્યો અધિકાર રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
હવે લાગ્યો વચનમાં એકતાર રે.....આ ઇતિહાસ.

33. અભ્યાસની મહત્તા
પાનબાઇની સાધના (ભજન-33 થી 38)

માણવો હોય તો રસ માની લેજો પાનબાઇ !
હવે આવી ચૂક્યો પિયાલો;
કે'વું હતું તે કહી દીધું પાનબાઇ !

હવે રહેણી પાળવા હેતથી હાલો.... માણવો.
ભાઇ રે ! રહેણી થકી જોને રામ રીઝે પાનબાઇ !
રહેણી થકી રસે રોમરોમ ભીંજાય;
રહેણી થકી રસ શરીરમાં પરવરે,
રહેણી થકી ઉગાવો જોને થાય રે.... માણવો.
ભાઇ રે ! રહેણી થકી ગુરુજી સાનમાં સમજાવે,
રહેણી થકી અમર જોને થવાય;
રહેણી થકી અદ્ધર ઉતારા પાનબાઇ !
રહેણી થકી પાર યોગી જોને જાય રે....માણવો.

ભાઈ રે ! રહેણી તો સરવથી મોટી પાનબાઈ !
અર્હેણીથી મરજીવા બની જોને જવાય
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
રહેણી પાલ્ચેથી આનંદ વરતાય.....માણવો.

34. પૂરનનો અભ્યાસ

પરિપુરણ સતસંગ હવે તમને કરાવું ને,
આપું જોને નિરમળ જ્ઞાન રે;
જનમવા મરવાનું તમારું મટાડીને,

ધરાવું અવિનાશીનું ધ્યાન રે.....પરિપૂરણ.
નામ-રૂપને મિથ્યા જાણો ને,
મેલી દેજો મનની તાણાવાણ રે;
આવી બેસો એકાંતમાં ને,
તમને પદ આપું નિરવાણ રે.....પરિપૂરણ.
સદા રહો સતસંગમાં ને,
કરો અગમની ઓળખાણ રે;
નૂરત સુરતથી નિજ નામ પકડો રે,
જેથી થાય હરિની જાણ રે.....પરિપૂરણ.
મેલ ટળે ને વાસના ગળે રે,
કરો પૂરણનો અભિયાસ રે,

ગંગાસતી એમ બોલિયાં,
થાય મૂળ પ્રકૃતિનો નાશ રે..... પરિપૂરણ.

35. ગુપત રસ

ગુપત રસ આ તો જાણી લે જો પાનબાઇ !
જેથી જાણવું રહે નહિ કાંચ;
ઓઘ રે આનંદના કાયમ રહે ને,
સહેજે સંશય બધા મટી જાય.....ગુપત.
ભાઇ રે ! શૂરવીર થઇને સંગ્રામે ચડવું પાનબાઇ !
માંચલું મન ફરી ઊભું ન થાય;

કેવલ ભગતિને તમે એમ પામો પાનબાઇ !
તો તો પચરંગી પાર જણાય;
પરપંચના તોડી નાખો પડળ પાનબાઇ !
ભાવકુભાવ મનમાં નહિ થાય.....ગુપત.
ભાઇ રે ! મેદાનમાં હવે મમલો મચાવો પાનબાઇ !
ભજન કરો તમે ભરપૂર;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે
વરસાવો નિરમળ નૂર રે.....ગુપત.

36. ગુરુવચનનાં બાણ

છૂટાં રે તીર હવે નો મારીએ બાઇ જી !
 મે'થી સહ્યું નવ જાય;
 કલેજાં મારાં વીંધી નાખ્યાં બાઇજી !
 છાતી મારી ફાટાફાટ થાય ..... છૂટા રે.
 ભાઇ રે ! બાણ રે વાગ્યાં ને રૂંવાડાં વીંધાણાં બાઇજી !
 મુખથી નવ કહેવાય;
 આપોને વસ્તુ મુને લાભ જ લેવા,
 પરિપૂરન કરીને ક્રિયાય.....છૂટા રે
 ભાઇ રે ! બાન હજી તમને વાગ્યાં નથી પાનબાઇ !
 બાણ રે વાગ્યાને છે હજી વાર;
 બાણ રે વાગ્યાથી સુરતા ચડે આસમાનમાં,

પછી તો દેહદશા મટી જાય..... છૂટા રે.
ભાઈ રે ! બાણ વાગ્યાં હોય તો બોલાય નહિ પાનબાઈ!
પરિપૂરણ વચનમાં વરતાય;
ગંગાસતીએમ બોલિયાં રે;
તેજ પૂરણ અધિકારી કહેવાય રે.... છૂટા રે.

37. તીવ્ર સાધના

વચન સુણીને બેઠા એકાંતમાં ને,
સુરતા લગાડી ત્રિફલિમાંય રે;

સંકલ્પ વિકલ્પ સરવે છૂટી ગયા ને,
ચિત્ત લાગ્યું વચનુની માંચ રે..... વચન.
ભાઈ રે ! ખાનપાનની ક્રિયાશુદ્ધિ પાળે ને,
જમાવી આસન એકાંત માંચ રે;
જાતિ અભિમાનનો ભેદ મટી ગયો ને,
વરતે છે એવા વ્રતમાન રે.... વચન.
ભાઈ રે ! ચંદ્ર સૂરજની નાડી જે કહીએ રે
તેનું પાળે છે વ્રતમાન રે;
ચિત્ત માત્ર જે વચનમાં મૂકે રે;
એથી આવી ગઈ છે સાન રે .....વચન.
ભાઈ રે ! ક્રિયાશુદ્ધ થઈ ત્યારે અભિયાસ જાગ્યો ને,

પ્રગટ્યું નિરમળ જ્ઞાન રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
કીધો વાસના સરવનો ત્યાગ રે.....વચન.

૩૪. પદાર્થની અભાવના

મન મરિયું તેને ત્યાગી કહીએ રે,
મરને વરતે વહેવાર માંચ રે;
ભીતર જાગ્યા તેને ભ્રાંતિ ભાંગીને,
તેને નહિ નડે માયાની છાંચ રે.....મન.
ભાઈ રે ! આદર્યો અભ્યાસ ને મટી ગઈ કલ્પન,

આનંદ ઊપજ્યો અપાર રે;
વ્રતમાન બદલે પાનબાઈ ! તેનું રે,
જેને લાગ્યો વચનુમાં તાર રે.... મન.
ભાઈ રે ! આસન ત્રાટક ખટમાસ સિદ્ધ કર્યું ને,
વરતી થઈ ગઈ સમાન રે;
ગુરુને શિષ્યની થઈ ગઈ એકતા ને,
મટી ગયું જાતિનું માન રે.....મન.
ભાઈ રે ! પદાર્થની અભાવના થઈ ગઈ તેહને રે,
વાસનાની મટી ગઈ તાણાવાણ રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
જેને થઈ ગઈ સદ્ ગુરુની ઓળખાણ રે .....મન.

39. પિયાલો

ગુરુ કૃપા અને સિદ્ધિ

(ભજન 39 થી 43)

પી લેવો હોય તો રસ પી લેજો પાનબાઇ !

પિયાલો આવ્યો છે તત્કાળ;

વખત ગયા પછી પસ્તાવો થાશે પાનબાઇ !

અચાનક ખાશે તમને કાલ... પી લેવો.

ભાઇ રે ! જાણવી હોય તો વસ્તુ જાણી લેજો પાનબાઇ !

નીકર જમીનમાં વસ્તુ જાશે;
નખશીખ ગુરુજીએ હૃદયમાં ભરી તો આ,
ઠાલવવાનું ઠેકાણે કે'વાશે..... પી લેવો.
ભાઈ રે ! આપ રે મૂઆ વિના અંત નહિ આવે પાનબાઈ !
ગુરુગમ વિના ગોથાં મરને ખાય;
ખોળામાં બેસાડી વસ્તુ અત્મને આપું,
જેથી આપપણું તરત ગળી જાય.....પી લેવો.
ભાઈ રે ! આ વખત આવ્યો છે તમારે ચેતવાનો પાનબાઈ !
માન મેલીને થાઓ હોંશિયાર;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,

હવે તમે હેતનાં બાંધો હથિયાર.....પી લેવો.

40. ગુરુકૃપા

વીણવો હોય તો રસ વીણી લેજો પાનબાઇ !

હવે આવ્યો છે બરાબર વખત;

ઊભાં રે થાઓ પાનબાઇ ! શૂરવીરપણું દાખવો

હવે લાંબો નથી કાંઇ પંથ.....વીનવો.

ભાઇ રે ! આ રસપાન પાનબાઇ ! અગમ અપાર છે,

કોઇને કહ્યો નવ જાય રે;

એ રસ હું તમને બતાવું પાનબાઇ !

મારી પૂરણ થઇ છે લ્યાય.....વીણવો.
 ભાઇ રે ! આ અજર રસ કોઇથી જરે નહિ પાનબાઇ !
 અધૂરાંને આપ્યે ઢોળાઇ જાય;
 પીઓને પિયાલો પ્રેમે કરીને પાનબાઇ !
 ત્યારે લે'રમાં લે'ર સમાય રે.....વીણવો.
 ભાઇ રે ! આપ્યો રસને ખોળામાં બેસાડ્યા,
 મૂક્યો છે મસ્તક પાર હાથ રે;
 ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
 ત્યાં નિરખ્ય ત્રિભુવન નાથ.....વીણવો.
 41. પરમપદની પ્રાપ્તિ
 ચક્ષુ બદલાણી ને સુવાંત વરસી રે,

ફળી ગઇ પૂરવની એને પ્રીત રે;
ટળી ગૈ અંતરની આપદાને,
પાળી સાંગોપાંગ રૂડી રીતે રે....ચક્ષુ.
ભાઇ રે ! નાભિકમળથી પવન ઊલટાવ્યો ને,
ગયો પશ્ચિમ દિશા માંચ રે;
સુરતા ચડી ગઇ શુનમાંચ રે,
ચિત્તમાંહી પુરુષ ભાલ્યા ત્યાંચ રે....ચક્ષુ.
ભાઇ રે ! અવિગત અલખ અખંડ અનાશ ને,
અવ્યક્ત પુરુષ અવિનાશ રે;
ભાળીને સુરતા તેમાં લીન થઇ અગઇ ને,

અહીં મટી ગયો જનમનો ભાસ રે....ચક્ષુ.
ભાઈ રે ! ઉપદેશ મલ્યો ને ટળી ગઈ છે આપદા ને,
કરાવ્યા પરિપૂરણ અભ્યાસ રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
આવ્યો પરિપૂરન વિશ્વાસ રે....ચક્ષુ.

42. હેઠા ઊતરીને પાચે લાગ્યા

હેઠાં ઊતરીને પાચે લાગ્યાં ને,
ઘણો કીધો છે ઉપકાર રે;
અમાપક બુદ્ધિ થઈ ગઈ છે મારીને,

લાગ્યો અકર્તા પુરુષમાં તાર રે .....હેઠા.
ભાઈ રે ! અખંડ અમર અવિનાશી ભાભ્યા રે,
વસ્તુ છે અગમ અપાર રે;
દયા કરીને મુજને દરશાવ્યા રે,
અનામ એક નિરધાર રે ....હેઠા.
ભાઈ રે ! સમજીને વાસના સમાઈ ગઈ રે;
અનુપમ છે એક અરૂપ રે;
આતમાને ભિન્ન નવ જાણો ને,
એ તો છે શુદ્ધ નિરંજન ભૂપ રે;
ભાઈ રે ! સરવેની સાથે મિત્રતા રાખજો રે,

નહિ પ્રીત નહિ વેર રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે, એવું સમજીને કરવી લે'ર રે....હેઠા.

43. પદ પામ્યા નિરવાણ રે

જીવને શિવની થઇ ગઇ એકતાને,
પછી કહેવું અર્હું નથી કાંઇ રે;
આ રસ પીધો જેને પ્રેમથી રે,
તે સમાઇ રહ્યો ધૂનની માંચ રે....જીવને.
ભાઇ રે ! તમે હવે હરિ ભરપૂર ભાળ્યા રે,

વરતો કાયમ ત્રિગુણી પાર રે;
રમો સદા એના સંગમાં ને,
સુરતા લગાડો બાવનની બહાર રે....જીવને.
ભાઈ રે ! મૂળ પ્રકૃતિથી પાર થઈ ગયાં ને,
તૂટી ગઈ સઘળી ભ્રાંત રે;
તમારું સ્વરૂપ તમે જોઈ લીધું ને,
જ્યાં વરસે છે સદા સ્વાંત રે....જીવ.
ભાઈ રે ! સદા આનંદ હરિના સ્વરૂપમાં રે,
જ્યાં મટી મનની તાણાવાણ રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,

તમે પદ પામ્યાં નિરવાણ રે....જીવને.

44. ચેતીને રહેવું

પાનબાઇને ભલામણ (ભજન 44 થી 52)

વિવેક રાખો તમે સમજીને ચાલોને, વસતું રાખો ગુપત રે;

મુખનાં મીઠાં ને અંતરના ખોટાં,

એવાની સાથે ન થાશો લુબ્ધ રે....વિવેક.

ભાઇ રે ! અજડ અવિવેકી ગુરુથી વિમુખ અર્હેવું,

જેને રહેણી નહિ લગાર રે;

વચન લંપટ ને વિષય ભરેલા રે,
એવાની સાથે મેળવવો નહિ તાર રે....વિવેક.
ભાઈ રે ! અહંતા, મમતા, આશા ને અન્યાય રે,
ઈર્ષા ધની ઉરમાંય રે;
એવા માણસને અજ્ઞાની ગણ્યા ને,
પોતાની ફજેતી થાય રે....વિવેક.
ભાઈ રે ! દાઝના ભરેલા દૂબજામાં પૂરાને,
નહિ વચનમાં વિશ્વાસ રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
તમે પામજો એવાથી ત્રાસ રે.....વિવેક.

45. શુદ્ધ અધિકારી

વસ્તુ વિચારીને દિજીએ રે,
જો જો તમે સદપાત્ર રે;
વરસ સુધી અધિકારીપણું જોવું ને,
ફેર ન રહે અણુમાત્ર રે..... વસ્તુ
ભાઈ રે ! ગુરુને ક્રોધ થયો એવું જ્યાં લગી જાને,
ત્યાં લગી શુદ્ધ અધિકારી ન કહેવાય રે;
ગુરુજીના વચનુમાં આનંદ પામે ને,
આવીને લાગે એને પાય રે.....વસ્તુ.
ભાઈ રે ! એવા શુદ્ધ અધિકારી જેને ભાળો રે,

તેને કરજો ઉપદેશ રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
એને લાગે નહિ કઠણ વચનનો લેશ રે.....વસ્તુ.

46. સુપાત્ર શિષ્ય

કૃપાત્ર આગળ વસ્તુ ન વાવીએ ને,
સમજીને રહીએ ચૂપ રે;
મરને આવીને દ્રવ્યનો ઢગલો કરે ને,
ભલે હોય મોટો ભૂપ રે.... કૃપાત્ર.
ભાઈ રે ! ભજની પુરુષે બેપરવા અર્હેવું ને,

રાખવી નહિ કોઈની પરવાહ રે;
મોટાની આગળ નવ ઉચ્ચારવું ને,
બાંધવો સુરતાનો એકતાર રે... કુપાત્ર.
ભાઈ રે ! ઉપદેશ દેવો તો પ્રથમ ભગતિ દેખાડવી ને,
ગાળી દેવો તેનો મોહ રે;
દયા કરવી તેની ઉપર ને,
રાખવો ઘણો કરીને સોહ રે....કુપાત્ર.
ભાઈ રે ! સંશય ટળે ને મનડું ગલે ને,
રાખે નહિ કોઈ પાર દ્વેષ રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
એવાને દેખાડવો હરિનો દેશ રે.... કુપાત્ર.

47. ઉપદેશ અધિકારીને આપવો

અંતઃકરનથી પૂજાવાની આશા રાખે ને,
એને કેમ લાગે હરિનો સંગ રે;
શિષ્ય કરવા નહિ એવાને રે,
જેને પોરો ચડ્યો ન હોય રંગ રે.....અંતઃકરણથી.
ભાઈ રે ! અંતાર નથી જેનું ઊજળું ને,
જેને મોટાપણું મનમાંય રે;
તેને બોધ નવ દિજીએ ને,

જેની વૃત્તિ હોય આંચ ને ત્યાંચ રે.....અંતઃકરણથી.
 ભાઈ રે ! શઠ નવ સમજે સાનમાં ને,
 ભલે કોટિ કરે ઉપાય રે;
 સંકલ્પ વિકલ્પ જેને વધતા જાય રે,
 એવાની અંતે ફજેતી થાય રે, ... અંતઃકરણથી
 ભાઈ રે ! એવાને ઉપદેશ કદી ન દેવો ને,
 ઊલટી ઉપાધિ વધતી જાય રે;
 ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
 એવાંનો કાર્વો નહિ ઇતબાર રે.....અંતઃકરણથી.

48. વિષયવાળાને વાત ન કહેવી

દળીદળીને ઢાંકણીમાં ઉઘરાવવું રે,
એવું કરવું નહિ કામ રે;
આપણી વસ્તુ જાય અવરથા રે,
એવાનું લેવુંનહિ નામ રે.....દળીદળીને.
ભાઈ રે ! સેવા કરવી તો છેલ્લા જનમવાળાની ને,
ભજનમાં જોવા સંસ્કાર રે;
જો પૂરવનો પુરુષાર્થ હોય એહનો રે,
તો મેળવવો વાતનો એકતાર રે....દળીદળીને.
ભાઈ રે ! વિષયવાળાને આ વાચત ન કહેવી ને,

એથી રાખવું અલોપ રે;
દેખાદેખીએ મરને કંઠી બંધાવે રે,
શુદ્ધ રંગનો ચડે ન ઓપ રે.....દળીદળીને.
ભાઈ રે ! ઉત્તમ કર્મ જો કરે ફળની આશા એ રે,
એવાને ન લાગે હરિનોલેશ રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
તેઓ ક્યાંથી ભાળે અખંડ દેશ રે.....દળીદળીને.

49. ઉપદેશનું પાત્ર

સત્ય વસ્તુમાં જેનું ચિત્ત ભળી ગયું રે,
એ ચારે વાણી થકી પાર રે;
સ્વપ્નમાં પન જે ચળે નહિ રે,
એ તો નિર્ભય નર ને નાર રે.....સત્ય.
ભાઈ રે ! ભેદવાણીપણાનો સંશય ટૂળી ગયો રે,
મટી ગયો વર્ણનો વિકાર રે;
તનમનઘન પોતાનું નથી માન્યું ને,
સતગુરુ સાથે એક તાર રે....સત્ય.
ભાઈ રે ! એવાને ઉપદેશ તરત લાગે રે,
જેને પાળ્યો સાંગોપાંગ અધિકાર રે;
આ અલૌકિક વસ્તુ એવાને કહેજો ને,

નહિ તો સમજીને રહેજો સમાઈ રે.....સત્ય.
ભાઈ રે ! હરિગુરુ સંતને એકરૂપ જાણજો ને,
રહેજો સ્વરૂપમાં લીન રે :
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
તમે સમજુ છો મહાપર્વીણ રે.....સત્ય.

50. છેલ્લી શિખામણ

સ્થિરતાએ રહેજો ને વચનુંમાં ચાલજો રે,
રાખજો રૂડી રીત રે;
અજાણ્યા સાથે વાત નવ કરજો રે,

જેનું મન સદા વિપરીત રે.....સ્થિરતાએ. ભાઈ રે !
આગળ ઘણા મહાત્મા થઈ ગયા રે,
તેને કૃપાત્રનો કર્યો નિષેધ રે;
એક આત્મા જાણીને અજ્ઞાની પબોધિએ તો,
ઉપજાવે અંતરમાં ખેદ રે.....સ્થિરતાએ.
ભાઈ રે ! લિંગવાસનામાં જેનું ચિત્ત લાગ્યું રે,
આસક્ત છે વિષયમાંય રે;
એવાને ઉપદેશ કદી નવ કાર્યો રે,
જેને લાગે નહિ લેશ ઉરમાંય રે.....સ્થિરતાએ.
ભાઈ રે ! ઉપાધિ થકી આપને નિર્મળ રહેવું ને,

ચૂકવો નહિ અભ્યાસ રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે, ત્યાં રહે નહિ દુર્જનનો વાસ રે.....સ્થિરતાએ.

51. કળજુગથી સાવધાન

કળજુગ આવ્યો હવે કારમો રે,
તમે સુણજો નર ને નાર;
ભક્તિ ધરમ તે માંહે લેપાશે,
રહેશે નહિ તેની મર્યાદ.....કળજુગ.
ગુરુજીના કહેવા ચેલા નહિ માને ને,
ઘેર ઘેર જગાવશે જ્યોત રે;

નર ને નાર મળી એકાંતે બેસશે,
રહેશે નહિ આતમ ઓળખાણ.....કળજુગ.
વિષયના વેપારમાં ગુરુજીને વામશે,
જુઠા હશે નાર ને નાર રે;
આદિ ધરમની ઓથ લેશે ને,
નહિ રાખે અલખ ઓળખાણ રે.....કળજુગ .
ભાઈ રે ! એકબીજાના અવગુણ જોવાશે ને,
કરશે તાણાવાણા રે;
કજિયા ક્લેશની વૃદ્ધિ થાશે ત્યારે,
નહિ આવે ધણી એને દ્વાર રે.....કળજુગ.
સાચા મારા ભાઈલા અલખ આરાધે,

ધણી પધારે એને દ્વાર રે;
ગંગાસતી એમ બોલિયાં રે,
તમે કરજો સાચા કેરો સંગ રે.....કળજુગ.

52. કલજુગનાં લક્ષણો

કળજુગમાં જતી સતી સંતાશે ને,
કરશે એકાંતમાં વાસ રે;
કુડા ને કપટી ગુરુ ને ચેલા રે,
પરસ્પર નહિ વિશ્વાસ રે....કળજુગમાં.

ગુણી ગુરુ ને ચતુર ચેલકો રે,
બેયમાં હાલે તાણાવાણ રે;
ગુરુના અવગુણ ગોતવા માંડે રે,
ગાદીના હાલે ધમસાણ રે ....કળજુગમાં.
ચેલકો બીજા ચેલકા પર મોહે રે,
પોતે ગુરુજી થઇને બેસે રે;
ગુરુની દિક્ષા લઇ શિક્ષા ન માને રે,
જ્ઞાન કે ગમ નહિ લેશ રે.....કળજુગમાં.
ચેલો ચેલા કરી બાંધશે કંઠિયું રે,
બોધમાં કરે બકવાદ રે;
પેટને પોષવા ભીખીને ખાશે રે,

પુરુષાર્થમાં પરમાદ રે....કલજુગમાં.
ધનને હરવા છળ કરશે ને,
નિત્ય નિત્ય નવા ગોતે લાગ રે;
આસન થાપી કરશે ઉતારાને,
વિષયમાં એને અનુરાગ રે.....કલજુગમાં.
વાદવિવાદ ને ધર્મ કરમમાં રે,
ચૂકે નહિ કરતાં એ હાણ રે;
ગંગાસતી કહે એવાથી ચેતજો રે,
કલજુગના જાણી પરમાણ રે.....કલજુગમાં.

ગંગાસતીના આ ભજનોમાં રહેલા શબ્દો અને એ શબ્દોમાંના આધ્યાત્મદર્શનને વિગતે સમજાવતું શ્રી ભાણદેવજીનું સંતવાણી 2010 દરમ્યાનનું વક્તવ્ય અક્ષરનાદ.કોમ પરથી નીચેની કડીઓ ક્લિક કરીને વાંચી શકાશે.

<http://aksharnaad.com/2010/12/24/santvani-vichar-gosthi-part-7/>

<http://aksharnaad.com/2010/12/24/santvani-vichar-gosthi-part-6/>

અને આમાના ઘણા ભજનો સાંભળવા ક્લિક કરો...

<http://anand-ashram.com>

<http://aksharnaad.com>